

Erdemli’de Sağlık Hizmetlerine Erişim*

Özlem ELVAN**

Öz

Kamu sağlık hizmetleri, birinci basamak sağlık kuruluşları olarak aile sağlığı merkezleri ve toplum sağlığı merkezlerini, ikinci basamak sağlık kuruluşları olarak devlet hastanelerini, üçüncü basamak sağlık kuruluşları olarak Sağlık Bakanlığı’na ve üniversitelere bağlı eğitim ve araştırma hastanelerini içermektedir. Erdemli ilçesinde Sağlıklı Hayat Merkezi ve Devlet Hastanesi tarafından sunulan birinci ve ikinci basamak sağlık hizmetlerini içeren sunum aynı zamanda 2017 yılında bu hizmetlere erişim hakkında bilgiler içermektedir. İhtiyaç duyan kişilerin ve hastaların sağlık kurumlarına ulaşımı konusunda bilgilendirilmesi ve doğru merkeze başvurmaları konusunda sağlık çalışanları tarafından rehberlik yapılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Erdemli, Devlet Hastanesi, Sağlıklı Hayat Merkezi, Hasta, Sağlık

Access to Health Services in Erdemli

Abstract

Public health services are composed of primary health care institutions that contain family health center and community health center; secondary health care institutions that contain public hospitals, and tertiary care institutions that contain education and research hospitals of ministry of health and universities. This presentation consists of primary and secondary health cares offered by Erdemli Sağlıklı Hayat Merkezi and Erdemli Public Hospital. Also, we present information about access to these services in 2017. The people who need and patients should be informed about access to health institutions. Guidance should be given by health workers for application to the correct centers.

Key words: Erdemli, Public Hospital, Healthy Life Center, Patient, Health

Geliş Tarihi: 22/11/2018

Kabul Tarihi: 20/12/2018

* Bu çalışma “Uluslararası Erdemli Sempozyumunda, 19-21 Nisan 2018”de sözlü olarak sunulmuştur.

** Dr. Öğretim Üyesi, Mersin Üniversitesi, İçel Sağlık Yüksek Okulu, Mersin, Türkiye, ozlemelvan@mersin.edu.tr
(ORCID ID: 0000-0002-5796-4279)

GİRİŞ

Kamu sağlık hizmetleri, birinci basamak sağlık kuruluşları olarak aile sağlığı merkezleri ve toplum sağlığı merkezlerini, ikinci basamak sağlık kuruluşları olarak devlet hastanelerini, üçüncü basamak sağlık kuruluşları olarak Sağlık Bakanlığı'na ve üniversitelere bağlı hastaneleri içermektedir. Sağlık hizmetlerinde sistematik gelişmelerle birlikte, sağlık hizmeti kullanma özellikleri ve erişimine ilişkin ulusal düzeyde veriler sınırlıdır (Sağlık Bakanlığı, 2004).

Sağlık hizmetlerinde eşitlik, eşit ihtiyaçlar için mevcut sağlık hizmetlerine eşit ulaşılabilirlik ve eşit hizmet kullanma ana unsurlarını içermektedir (Whitehead, 2001). Bu konuda sağlık sektöründekiler tarafından bu kurumlara ulaşmak isteyenler için bilgilendirme fırsatları yaratılmalıdır. Bu amaçla, bu çalışmada Erdemli ilçesinde resmi sağlık kurumları, bu kurumlarda verilen hizmetler ve 2017 yılında bu hizmetlere erişim hakkında bilgiler sunulması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Erdemli ilçesinde bulunan sağlık kurumları tespit edilerek bu kurumlara başvuran hastalara ait demografik bilgiler elde edildi. Ayrıca bu kurumların başvuran kişilere sundukları hizmetler ve olanakları değerlendirildi. Ayrıca resmi kurumlarca sürdürülen hasta bazlı projeler tarandı. Çalışma için Etik Kurul iznine başvurulmadı, gerekli izinler sağlık kurumlarından alındı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde) kullanıldı.

BULGULAR

Erdemli'de Bulunan Resmi Sağlık Kurumları ve Sunulan Sağlık Hizmetleri

Erdemli'de birinci basamak kamu sağlık kurumu olarak; T.C. İlçe Sağlık Müdürlüğü Erdemli Sağlıklı Hayat Merkezi ve ikinci basamak kamu sağlık kurumu olarak; T.C. Erdemli Devlet Hastanesi bulunmaktadır. Özel kurum olarak bir diyaliz merkezi bulunmaktadır. İlçedeki tüm sağlık işlemleri bu kurumlar tarafından sağlanmaktadır.

Birinci basamak sağlık hizmetleri

Birinci basamak sağlık hizmetleri, T.C. İlçe Sağlık Müdürlüğü Erdemli Sağlıklı Hayat Merkezi tarafından sunulmaktadır (Erdemli İlçe Sağlık Müdürlüğü, 2017).

Bu kapsamda 2017 yılı verilerine göre;

- Birinci basamak sağlık kurumlarına 681500 hasta, 29482 Suriyeli hasta ve yaz döneminde yaz turizmi ile gelen misafir hastalar başvurmuştur.
- Erdemli ilçesinde 16 Aile Sağlığı Merkezi'nde aile hekimlerince hizmet verilmektedir.
- Çeşmeli, Elvanlı, Kızıkalesi, Limonlu, Sarıkaya, Toros, Alata, Koyuncu ve Tömük Aile Sağlığı Merkezi'nde 19 aile hekimi tarafından gezici sağlık hizmeti verilmektedir (toplam gezici nüfus 17954).
- Erdemli ilçesi Kösbucağı ve Karayakup mahallelerinde yerleşik 2 adet sağlık evi bulunmakta ve sağlık evlerinde 2 ebe görev yapmaktadır.
- Yaz döneminde Kızıkalesi ve Sarıkaya Aile Sağlığı Merkezi'nde açılan ek istasyonlarda 08.00 – 20.00 saatleri arasında hizmet verilip, haftada bir gün diyetisyen ve psikolog görev almaktadır.
- Toplum sağlığı hizmetleri verilmektedir. Bu kapsamda;
 - ▶ Defin ruhsatlarının düzenlenmesi
 - ▶ Adli ölüm belgesi düzenlenmesi hizmetleri verilmektedir.

- Sığınmacılara sunulan toplum sağlığı hizmetleri; Suriyeli sığınmacılara yönelik birinci basamak sağlık hizmetleri tüm aile hekimliği birimlerince sunulmaktadır. 2017 yılında 25846 muayene olup ikinci basamağa 83 sevk gerçekleştirilmiştir.
- Cezaevine sunulan sağlık hizmetleri; Erdemli K2 tipi ceza infaz kurumundan 1 aile hekimi sorumludur, 2017 de toplam 977 muayene yapılmış, ikinci basamağa 375 sevk gerçekleştirilmiştir.
- Ağız ve diş sağlığı taramaları ve florürlü vernik uygulamaları yapılmaktadır. Florürlü vernik uygulama oranını artırmak için okullar ile farkındalık eğitimi yapılmaktadır (6400 öğrenciye ulaşılmıştır).
- İlkokul 1. sınıflara yönelik işitme tarama programı yapılmaktadır.
- Engelsiz Sağlık Hizmetleri Birimi projesi çalışmaları kapsamında;
 - ▶ 2017 yılı içerisinde Erdemli sınırları içinde yaşayan %70 ve üzerinde engeli bulunan bireyler tespit edilip, kendi yaşam alanlarında ziyaret edilmiştir. Ziyaretler sonucunda her engelli vatandaşın durumu ve ihtiyaçları çerçevesinde kapsamlı rapor ve kişiye özel dosya hazırlanıp, gerçekleştirilen ihtiyaç analizi çerçevesinde çözüm üretilmesi ve destek süreci planlanmıştır.
- “Afiyetteyiz projesi” ile obezite ile mücadele, yeme bozuklukları tedavi ve rehberlik hizmetleri, gebeler ve emziren annelere yönelik danışmanlık, destek ve eğitim çalışmalarına 2150 kişi başvurmuştur. Diyetisyen kontrolünde beslenme danışmanlığı verilen kişi sayısı 2855’tir.
- Fizyoterapi ve egzersiz programları 4001 kişiye ulaşmıştır.
- Sigara bırakma danışmanlığı verilen kişi sayısı 111’dir.
- Psikolojik danışmanlık verilen kişi sayısı (psikoloğun hizmet verdiği kişi sayısı) 1415’tir.
- Ruh Sağlığı ve Kötü Alışkanlıklarla Mücadele Birimi çalışmaları kapsamında;
 - ▶ Madde bağımlısı hasta ve hasta yakınlarına danışmanlık hizmeti, hastaların sevki ve sağlık hizmetlerinin organizasyonu,
 - ▶ Uyuşturucu ile mücadele
 - ▶ Ruh sağlığı hastalarına ve hasta yakınlarına danışmanlık hizmeti, hastaların sevki ve sağlık hizmetlerinin organizasyonu,
 - ▶ Psikolog görüşmesi sağlanmaktadır.
- Ailenin Projesi; ebeveynleri ayrı, öksüz ve yetim çocukların bağımlılık, istismara uğrama ve suça yönel(t)me olasılıklarının diğer çocuklara göre daha yüksek olduğunun tespiti üzerine 2017 Ocak ayında Erdemli Kaymakamlığı oluru ile uygulamaya girmiştir.
 - ▶ Aile birliğinin sağlanmasının önemi noktasında toplumsal farkındalık oluşturulması, özellikle çocukların kimsesiz olmadığı bilincinin toplumda yerleştirilmesi, çocukların devletin cömert ve şefkatli tarafıyla tanıştırılması, çocukların devletine bağlı ve milletini seven bireyler olarak yetiştirilmesine yardımcı olunması ve risk grubundaki çocukların problem ve ihtiyaçlarının çözümünde çok taraflı yaklaşmanın sağlanması hedeflenmektedir.
- Erdemli ilçesinde yaşayan anne-babası ayrı ve anne-babasını kaybetmiş okul çağındaki tüm çocukların listesi hazırlanmıştır.
- Çevre Sağlığı Birimi hizmetleri kapsamında;
 - ▶ İçme ve kullanma suları kontrol ve denetim izlemleri, havuz suyu su numunesi kontrol ve denetim izlemleri,
 - ▶ Okul ve kantin denetimleri yapılmaktadır.
- Örtü altı sera çalışanlarında meslek hastalıkları çerçevesinde Erdemli pilot bölge seçilmiş olup konu hakkında aile hekimleri ve aile sağlığı elemanlarına meslek bilgilerinin sisteme girilmesi konusunda eğitimler verilerek sonuç bilgileri toplanmaktadır.
- Enfeksiyon kontrol birimi (Tüberküloz birimi) tarafından Tablo 1’deki hizmetler sağlanmıştır.

Tablo 1. Enfeksiyon kontrol birimi hizmetleri

PPD testi	DGT (Doğrudan Gözetimli Tedavi)	Hac-Umre aşı sayısı
178 kişi	8 kişi	848 kişi

- Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi (KETEM) tarafından sunulan hizmetler ve ulaşılan kişi sayıları Tablo 2’de gösterilmektedir.
- Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı Hizmetleri Birimi (ÇEKÜSH) tarafından sunulan hizmetler ve ulaşılan kişi sayıları Tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 2. Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi (KETEM)

Taramalar	Yaş aralığı	Kişi sayısı
Gaitada Gizli Kan (GGK)	30-69 Yaş Arası Kadın-Erkek	8712
Meme muayene sayısı	30-65 Yaş arası Kadın	1580
HPV+Smear	30-65 Yaş arası Kadın	2299
Mamografi	40-69 Yaş arası Kadın	2182

Tablo 3. Çocuk, Ergen, Kadın Ve Üreme Sağlığı Hizmetleri Birimi (ÇEKÜSH)

Evlilik Öncesi Verilen Danışmanlık Sayısı	Hemoglobino pati (Kan Örneği Alınan Kişi Sayısı)	Eğitim Verilen Gebe Sayısı (Gebe Sınıfı)	Dağıtılan Kondom Sayısı	Dağıtılan OKS sayısı	1 aylık enjeksiyon sayısı	3 aylık enjeksiyon sayısı	RİA sayısı	15-49 Yaş İzlem Sayısı
1837	2166	1198	5290	1523	350	41	377	33839

İkinci basamak sağlık hizmetleri

İkinci basamak sağlık hizmetleri, T.C. Erdemli Devlet Hastanesi tarafından sunulmaktadır.

Bu kapsamda (Kalite Yönetimi Erdemli Devlet Hastanesi, 2017);

- Hastane bünyesinde, beyin cerrahi, cildiye, çocuk cerrahi, çocuk hastalıkları, dahiliye, enfeksiyon, fizik tedavi, genel cerrahi, göğüs hastalıkları, göz hastalıkları, kadın hastalıkları ve

doğum, kardiyoloji, kulak burun boğaz, nöroloji, üroloji, ortopedi ve acil poliklinikleri bulunmaktadır, yan dal polikliniği bulunmamaktadır.

- Hastane bünyesinde 51 uzman hekim, 12 pratisyen doktor, 3 fizyoterapist, 166 hemşire, 85 ebe, 2 psikolog, 1 diyetisyen, 2 sosyal hizmet uzmanı ve 243 diğer olmak üzere toplamda 557 personel hizmet vermektedir.
- Hastane 159 yatak kapasiteli olup bunların 15'i yoğun bakım yatağı, 6'sı yenidoğan yoğun bakım yatağı olarak tahsis edilmiştir.
- Evde bakım hizmetleri kapsamında; yatağa bağımlı, yarı bağımlı veya kendi ihtiyacını gideremeyen kişilere pratisyen hekim, hemşire ve sağlık memuru tarafından enjeksiyon, pansuman ve kan alma hizmetleri sunulmaktadır.
- Hastaneye 2017 yılı başvuru sayısı toplam 648623 olup, başvuru oranları Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. Hastaneye başvuru oranları

Poliklinik muayene sayısı	381073
Konsültasyon sayısı	4793
Acil muayene sayısı	267550
Toplam muayene sayısı	648623

- Hastanede toplam 1517 doğum gerçekleşmiş olup, bunların 819'u normal ve 698'i sezeryan doğumdur. Sezeryan dışında müdahaleli veya zorlu doğum gerçekleşmemiştir.
- Hastanede tüm branşlarda gerçekleştirilen toplam cerrahi sayısı 10994 olup, hastanede ölüm sayısı 197 olarak belirtilmiştir.
- Mesai dışı “dâhiliye, çocuk, göz, kadın doğum, cildiye ve diş poliklinikleri” 2018 Şubat ayı itibarı ile hizmet vermektedir.
- Hastaneye bağlı olarak “Ağız Diş Sağlığı Merkezi” bulunmaktadır.
- Hastaneye bağlı olarak “Hemodiyaliz Merkezi” bulunmaktadır.
- Suriyeli hastalar en sık acil, çocuk hastalıkları ve kadın doğum olmak üzere 851 kez hastaneye başvurmuştur.
- Kayıt yaptırmaları halinde Suriyeliler sağlık hizmeti ve ilaç alımını ücretsiz olarak gerçekleştirebilmektedir (Oytun & Gündoğar, 2015). Kayıt yaptırmayanlara ise bu haklar sağlanmamaktadır. Suriyelilerden kaynaklanan acil servislerin yoğunluğu ve Türkiye’de görülmeyen (çocuk felci, şark çıbanı, sayısı çok azalan kızamık vb.) bazı hastalıkların yeniden ortaya çıkması toplum sağlığını olumsuz etkilemektedir (Tunç, 2015).
- Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Dairesi Başkanlığı bünyesinde 7/24 saat Arapça, İngilizce, Almanca ve Rusça dilinde acil durumlarda 112, şikâyet durumlarında 184 numaralı hatlardan ve uluslararası hastalara tercümanlık hizmetleri mevcuttur.
- Misafir hasta kapsamında (Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği, 2013); Almanya, Norveç, Rusya Federasyonu, Belçika, Fransa, Ukrayna, Brezilya, Sudan, İsveç, KKTCC, İngiltere, Mayotte Adaları, Kırgızistan, Gürcistan, Makedonya, Surinam, Mısır, Özbekistan, Afganistan, Irak, İran, Eritre, Sırbistan Karadağ, Amerika, Avusturya, Tayland, Avustralya, Fransa,

Türkmenistan, Azerbaycan, Hollanda'dan başvuru olmuştur. Bu hastalar en sık olarak acil, kadın doğum, çocuk hastalıkları ve ortopedi bölümlerine başvurmuştur.

- Gerekli durumlarda üçüncü basamak olan Mersin Üniversitesi Hastanesi'ne başvurular olmaktadır.

-

TARTIŞMA VE YORUM

Erdemli ilçesi coğrafi konumu gereği doğu ve batı arasında yer alan, ılıman iklimi, denizle iç içe olması, tarihi dokusunun zenginliği ve yaşam standartlarının elverişli olması ile göç alması bakımından cazip bir bölgedir. Nüfusu her geçen yıl artmaktadır. Ayrıca diğer ilçeler ve şehir merkezi arasında geçiş bölgesi olmasından dolayı diğer ilçelerden de hasta kabul etmektedir. İlçede bulunan sağlık kurumları devlet desteği ile geliştirilmeye ve arttırılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca hastaların ilgili sağlık kurumlarına ulaşması için hizmetler yaygınlaştırılmakta ve ulaşılabilir hale getirilmektedir. Bununla birlikte, artan nüfusa karşılık sağlık kurumlarının personel, yatak ve sarf malzemeleri ne ölçüde temin edilebiliyor tam olarak bilinmemektedir. Artan hasta sayısı ile birlikte sağlık kurumlarının personel ve donanım bakımından iyileştirilmeye ihtiyacı vardır.

Çalışmamızın zayıf yönü olarak hastaların başvurduğu sağlık kurumlarından memnuniyet durumları, ayrıca bu kurumlarda çalışan tıbbi ve idari personelin memnuniyet durumlarına bu çalışmada değinilmemiştir. Ancak gelişmiş ülke modellerinde olduğu gibi sağlık kurumlarına doğru yönlendirilme sağlık, zaman ve maddi kayıpların önüne geçmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Erdemli ilçesi bir geçiş bölgesi olmasıyla çevre ilçelerden hasta kabul etmektedir. Bununla birlikte son yıllarda yaşanan göç alma ve yaz dönemi turizmi nedeniyle ilçe nüfusu önemli ölçüde artmaktadır. Birinci ve ikinci basamak sağlık hizmetleri devlet eliyle sağlanmakta ve iyileştirilmeye ihtiyaç duymaktadır. İhtiyaç duyan kişiler ve hastaların sağlık kurumlarına ulaşımı konusunda bilgilendirilme ve doğru merkeze ulaşması konusunda rehberlik yapılmalıdır. Bu konuda sağlık çalışanlarına büyük görevler düşmektedir.

Kaynaklar

Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği. (2013). <https://www.saglik.gov.tr/TR,10516/aile-hekimligi-uygulama-yonetmeli.html>.

Erdemli İlçe Sağlık Müdürlüğü Sağlıklı Yaşam Merkezi 2017 Brifingi

Kalite Yönetimi Erdemli Devlet Hastanesi. <http://www.erdemlidh.saglik.gov.tr/TR,77311/kalite-yonetimi.html>

Sağlık Bakanlığı, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Çalışma Yıllığı. (2004). <http://www.saglik.gov.tr/extras/istatistikler/temel2004/index.htm>, Erişim tarihi: 5.6.2006.

Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. 2(2).

Oytun, O., & Gündoğar, S. S. (2015). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri raporu. Orsam-Tesev Rapor, (195), 1-40.

Whitehead, M. (2001). Eşitlik ve Sağlık: Kavram ve İlkeler. Türk Tabipleri Birliği Yayını, s 10-14.